

mr Mihajlo Babin¹

Miloš Eric²

Fakultet za ekonomiju, finansije i administraciju
(FEFA), Beograd

Pregledni naučni rad
UDK: 339.923:061.1EC

ULOGA FISKALNIH PRAVILA³

Fiskalna pravila predstavljaju važan instrument ograničavanja zaduživanja države i akumulacije javnog duga. Istraživanjem obeležja i primera fiskalnih pravila, uz poseban osvrt na fiskalna pravila Evropske monetarne unije, je omogućeno razmatranje usvojeni fiskalnih pravila u Srbiji.

Ključne reči: *fiskalna pravila, budžetski deficit, javni dug, maastrichtski kriterijumi.*

1. Uvod

Oblast istraživanja u ovom radu su obeležja fiskalnih pravila, osnovni oblici fiskalnih pravila i konkretna fiskalna pravila u pojedinim zemljama. Uloga fiskalnih pravila u vođenju fiskalne politike može se definisati sintagmom “rules of thumb” – putokazi jer se fiskalnim pravilima daju smernice za vođenje fiskalne politike. Sprovođenje konkretnih mera fiskalne politike u kratkom roku, i pored postojanja fiskalnih pravila, se bazira na diskrecionoj proceni nosilaca fiskalne politike. Dejstvo fiskalnih pravila je usmereno ka ispunjenju određenog cilja i upravo postojanje fiskalnih pravila omogućava

¹ Univerzitet Singidunum, Fakultet za ekonomiju, finansije i administraciju (FEFA), Beograd

² Univerzitet Singidunum, Fakultet za ekonomiju, finansije i administraciju (FEFA), Beograd

³ Objavljivanje ovog rada je realizovano u okviru projekta “Unapređenje konkurentnosti Srbije u procesu pristupanja Evropskoj uniji” Ministarstvo nauke Republike Srbije, br. 47028, za period 2011-2014. godine.

analizu i ocenu pojedinih mera diskrecione fiskalne politike kroz prizmu ispunjenja definisanog cilja.

2. Obeležja fiskalnih pravila

Iako je istraživanje u pojedinim radovima zasnovano na odvojenom razmatranju vođenja fiskalne politike na osnovu diskrecionih mera (Taylor, 2000) i fiskalnih pravila (Kopits, 2001) ili pak u svetlu teorijski suprotstavljenih koncepata (Taylor, 1993), suštinsko obeležje odnosa diskrecionih mera i fiskalnih pravila predstavlja njihova komplementarnost, a ne supstitutivnost.

Fiskalna pravila se propisuju parlamentarnom odlukom na bazi diskrecione procene iz čega proističe da se ranije ustanovljena pravila mogu promeniti istovetnom procedurom. Nedvosmisleno se može zaključiti da fiskalna pravila predstavljaju statički oblik diskrecione procene nosilaca ekonomse politike iz prošlosti.

Principi fiskalnih pravila definišu pravni okvir za propisivanje fiskalnih pravila. Uopštenost principa obezbeđuje kredibilitet i fleksibilnost za propisivanje fiskalnih pravila. Kredibilitet fiskalnih pravila se obezbeđuje dugoročnim karakterom postavljenih principa fiskalnih pravila, dok je istovremeno obezbeđena i fleksibilnost u konkretizaciji fiskalnih pravila prema specifičnostima privrede i prilagođavanje pravila promenjenim okolnostima.

Moguće je definisati deset principa za propisivanje fiskalnih pravila u državama članicama Evropske monetarne unije (Buiter, 2003, str 84.). Iako je nesumnjivo postojanje specifičnosti u vođenju fiskalne politike u uslovima članstva države u monetarnoj uniji, sa druge strane navedena obeležja imaju univerzalan karakter i mogu biti smernice za propisavanje fiskalnih pravila bez obzira na monetarni režim.

Principi fiskalnih pravila su:

1. jednostavnost
2. obezbeđivanje solventnosti države
3. obuhvatanje konsolidovanog državnog sektora i centralne banke
4. neutralnost prema veličini javnog sektora
5. sprečavanje procikličnog delovanja fiskalnih instrumenata
6. primenjivost u dugom roku
7. prilagođenost polaznom stanju i strukturi privrede
8. prilagođenost nivou države članice i za celu evro zonu
9. kredibilnost
10. celovitost i konzistentnost u sprovođenju.

Studija Međunarodnog monetarnog fonda (u daljem tekstu:MMF) (Kopits, Symansky, 1998, str. 18-20) daje detaljan opis optimalnih principa na osnovu kojih treba propisivati fiskalna pravila prema iskustvima zemalja koje su uvele fiskalna pravila. Iako se principi propisivanja fiskalnih pravila suštinski ne razlikuju od citiranih, posebno značajan je dat principu adekvatnosti fiskalnog pravila koji se odnosi na usmerenost fiskalnog pravila prema određenom cilju.

Naime, ukoliko je cilj propisivanja fiskalnog pravila smanjenje inflacije, onda je potrebno predvideti zabranu zaduživanja države kod centralne banke ili kao u slučaju pravila u Indoneziji zabraniti zaduživanje države na domaćem finansijskom tržištu. Ukoliko je makroekonomska stabilnost ugrožena zbog spoljne neravnoteže izazvane visokim nivoom javnog duga, sledi da je neophodno ograničiti nivo budžetskog deficita. Razlog propisivanja fiskalnih pravila je nastao posle II svetskog rata u cilju uspostavljanja i održavanja makroekonomske stabilnosti. Naime, tokom rata je javna potrošnja značajno povećana radi finansiranja vojne industrije, a nakon rata ključni izvor povećanja javne potrošnje su predstavljali rashodi za obnovu zemlje. Posle izvesnog perioda, fiskalna pravila su ili formalno ukinuta (Holandija 1950-ih) ili se fiskalna pravila više

nisu primenjivala (u Japanu je njihova primena obustavljena 1975. godina, a kasnije se isto dogodilo i u Nemačkoj).

Moguće je predvideti klasifikaciju fiskalnih pravila u sledeće grupe (Kopits, Symansky, 1998, str. 2):

1. U prvoj grupi se nalaze pravila o uravnoteženom budžetu i pravila kojima se propisuje ograničavanje budžetskog deficita. Postoje tri osnovna oblika fiskalnih pravila o budžetskom bilansu:

a. propisuje se uravnoteženost između konsolidovanih javnih prihoda i javnih rashoda (odnosno zabrana akumulacije zaduživanja države) ili ograničava procentualni odnos budžetskog deficita i bruto domaćeg proizvoda (u daljem tekstu: BDP-a)

b. propisuje se uravnoteženost između strukturnih javnih prihoda i javnih rashoda (prilagođenih za kretanje poslovnog ciklusa) ili se ograničava procentualni odnos strukturnog budžetskog deficita i BDP-a

c. propisuje se uravnoteženost između tekućih javnih prihoda i javnih rashoda (odnosno dozvoljeno je zaduživanje države samo za realizaciju kapitalnih rashoda - investicija).

2. U drugoj grupi se nalaze pravila kojima se ograničava nivo zaduženosti države. Mogući oblici u okviru ove grupe fiskalnih pravila su:

a. propisivanje zabrane finansiranja budžetskog deficita iz domaćih finansijskih izvora

b. propisivanje zabrane zaduživanja države kod centralne banke ili ograničavanje zaduživanja države u određenom procentualnom iznosu javnih prihoda ili javnih rashoda u prethodnim godinama.

3. U trećoj grupi se nalaze fiskalna pravila o nivou javnog duga i određenom nivou rezervi. U okviru ove grupe postoje dva oblika fiskalnih pravila:

a. propisuje se ograničenje nivoa bruto (ili neto) javnog duga u određenom procentualnom iznosu BDP-a

b. propisuje se ciljana vrednost nivoa rezervi vanbudžetskih fondova (kao što su fondovi socijalnog osiguranja) u određenom procentualnom iznosu prema godišnjim obavezama fondova.

3. Mاستrihtski kriterijumi

Poseban značaj za istraživanje okvira u kome je potrebno predvideti fiskalna pravila u Srbiji imaju fiskalna pravila koja definišu uslove konvergencije zemalja članica Evropske unije za pristupanje Evropskoj monetarnoj uniji (u daljem tekstu: EMU). Navedena pravila su propisana u okviru “The Protocol on the Excessive Deficit Procedure (EDP)⁴”, koji predstavlja poseban deo Ugovora o Evropskoj uniji (1992) - Ugovora iz Mاستrihta (u daljem tekstu: mastrihtski kriterijumi). Mastrihtski kriterijumi su definisani u formi “zlatnih brojeva” jer propisani maksimalni nivoi godišnjeg budžetskog deficita i ukupnog nivoa javnog duga predstavljaju kvantifikaciju pretpostavke o odgovornoj fiskalnoj politici. Formalno najvažniji oblik kontrole je propisivanje limita budžetskog deficita na nivou od 3% BDP-a godišnje, dok nivo javnog duga ne bi trebalo da prelazi 60% BDP-a.⁵ Mastrihtski kriterijumi nisu proizvoljno određeni, jer se godišnja stopa privrednog rasta u razvijenim zemljama Zapada kreće na godišnjem nivou od 3%, a dugoročni zajmovi i krediti države sežu i do 20 godina (Jurković, 2002, str. 128).

Ipak, ideja o ograničenju budžetskog deficita na godišnjem nivou od 3% BDP-a potiče iz Nemačke, u kojoj važi “zlatno pravilo” o opravdanosti deficitarnog finansiranja jedino u slučaju javnih investicija.⁶ Koncept “zlatnog pravila” je zasnovan na pretpostavci da je zaduživanje radi izvođenja javnih investicija opravdano, jer će javne investicije u budućnosti stvoriti dodatnu vrednost čiji će

⁴ Protokol o proceduri u slučaju prekomernog nivoa deficita

⁵ Ili da se smanjuje zadovoljavajućom brzinom

⁶ Nivo budžetskog deficita od 3% BDP-a je određen na osnovu diskrecione procene da je vrednost javnih investicija u toku jedne godine 3% BDP-a

oporezovani deo biti upotrebljen radi servisiranja akumuliranog javnog duga.

Na sličan način je i određena maksimalna visina javnog duga na nivou od 60% BDP-a. Naime, u periodu usvajanja mastrihtskih kriterijuma prosečan nivo javnog duga je u zemljama članicama Evropske unije iznosio 60% BDP-a, pa je održavanje javnog duga na tom nivou propisano kao dugoročni cilj i konvergencioni kriterijum (za države sa višim nivoom javnog duga). Međutim, u praksi ovaj kriterijum nije bio poštovan. Negativan efekat nepridržavanja ovog kriterijuma je posebno očigledan u slučaju Grčke koja se, posebno usled dejstva svetske ekonomske krize, nalazi u veoma teškoj ekonomskoj situaciji.

Navedeni kriterijumi su dopunjeni smernicom da srednjoročni budžetski bilans⁷ treba da bude uravnotežen ili u blagom suficitu. Važnost ove odredbe se ogleda u činjenici da je potrebno odrediti nivo deficita kojim se obezbeđuje da budžetski bilans ni tokom trajanja recesije ne bude viši od propisanog maksimalnog deficita od 3% BDP-a. Stoga je radi ispunjenja pravila potrebno utvrditi nivo budžetskog bilansa koji je prilagođen cikličnim promenama. Nivo budžetskog deficita prilagođen cikličnim promenama je bio predmet analiza i izračunavanja i njegova vrednost je procenjena na nivou od 1,6% BDP-a u Francuskoj i Italiji, 1,4% BDP-a u Španiji i 1,1% BDP-a u Nemačkoj (European Commission, 2000).

Predviđen je takodje i proces nadgledanja vođenja fiskalne politike. Po pravilu svake godine do 1. decembra, zemlje članice EU su obavezne da dostave Evropskoj komisiji i EKOFIN Savetu odgovarajuće programe. Zemlje članice EMU su obavezne da dostave programe stabilizacije, dok su ostale članice EU obavezne da pripreme programe konvergencije radi ispunjavanja mastrihtskih kriterijumima. Osnovni cilj propisivanja obaveze za pripremu navedenih programa je

⁷ Ciklično prilagođen budžetski bilans u srednjem roku

obezbeđivanje kontrole vođenja fiskalne politike i koordinacije vođenja fiskalne politike u zemljama članicama EU i EMU.

Programi stabilizacije i konvergencije moraju da sadrže sledeće podatke:

1. srednjoročne ciljeve koji određuju vođenje fiskalne politike kojim se obezbeđuje da budžetski deficit na godišnjem nivou neće biti veći od 3% BDP-a, održivost vođenja fiskalne politike u dugom roku, mere prilagođavanja fiskalne politike ka dostizanju srednjoročnog cilja (projekcije ciljnih vrednosti na godišnjem nivou do momenta ispunjenja cilja) i projekciju kretanja nivoa javnog duga
2. projekcije kretanja makroekonomskih varijabli (privredni rast, nezaposlenost, inflacija)
3. definisanje i opis sprovođenja mera kojima će se ispuniti postavljeni ciljevi
4. analizu uticaja potencijalnih promena kretanja varijabli iz tačke 2. na nivo budžetskog bilansa i javnog duga
5. zemlje koje nisu članice EMU treba da definišu srednjoročne ciljeve vođenja monetarne politike i uticaj mera monetarne politike na nivo cena i stabilnost deviznog kursa
6. u okviru programa je potrebno predvideti podatke vezane za prethodnu, tekuću i projekcije za najmanje tri naredne godine.

Proces razmatranja i procene realnosti programa stabilizacije i konvergencije sprovodi EKOFIN Savet na osnovu smernica Evropske komisije i Komiteta za ekonomiju i finansije. Na osnovu preporuke Evropske komisije, EKOFIN Savet može da objavi “rano upozorenje (eng. early warning)” zemlji članici EU. Takva odluka se donosi u slučaju da se utvrdi značajnije odstupanje vođenja fiskalne politike od srednjoročnog cilja ili se predlažu mere prilagođavanja usmerene ka srednjoročnom cilju.

Evropska komisija donosi akte u kojima su sadržani “saveti za vođenje fiskalne politike (eng. policy advice)”. Cilj donošenja datih akata je direktno obraćanje zemlji članici čija fiskalna politika odstupa

od postavljenih pravila. U njima se definišu veze između fiskalne konsolidacije i strukturnih reformi, uključujući i kvalitet i održivost vođenja fiskalne politike u dugom roku, kao i način upotrebe mera fiskalne politike u otklanjanju makroekonomskih neravnoteža.

Evropska komisija je u sledećim slučajevima preporučila EKOFIN Savetu da donese odluku o ranom upozorenju: tokom 2002. Portugalu, Nemačkoj i Francuskoj, a 2004. Italiji. Evropska komisija je 21.01.2003. uputila Francuskoj rano upozorenje u cilju sprečavanja nastajanja prekomernog nivoa budžetskog deficita. Konačno, 12. juna 2008. Rumuniji je upućena preporuka u kojoj su sadržani saveti za vođenje fiskalne i ekonomske politike.⁸

U slučaju da određena zemlja članica EU prekorači propisani godišnji nivo budžetskog deficita od 3%, EKOFIN Savet razmatra da li je prekoračenje nivoa deficita kratkoročno i predstavlja izuzetak, pri čemu postoji uslov da nivo deficita ne odstupa značajno od ciljnog nivoa. U slučaju da nivo deficita ne odstupa značajnije od ciljanog nivoa, postoji blaži oblik fiskalne neravnoteže za koji nisu propisane sankcije. Međutim, ukoliko se proceni da budžetski deficit nema navedena obeležja, započinje procedura EDP-a u kojoj su definisani rokovi u kojima zemlja članica mora da sprovede efektivne mere kojima će korigovati vođenje fiskalne politike i smanjiti nivo deficita. Neuspeh u sprovođenju propisanih mera može prouzrokovati započinjanje sledeće faze od strane EKOFIN Saveta u kojoj zemlji članici mogu biti uvedene finansijske sankcije.

Ekonomska kriza je uticala na povećanje nivoa budžetskog deficita u većini evropskih zemalja i potrebi sprovođenja korektivnih mera u srednjem roku (trenutno zemlje članice imaju različite rokove za sprovođenje korektivnih mera: npr. do 2011: Bugarska, Finska i Malta, dok je u slučaju pojedinih zemalja članica taj rok značajno duži do 2014.

U slučaju Irske i Grčke ili finansijske 2014/15 godine u slučaju
Velike Britanije)

⁸ Rumunija nije član EMU pa su u preporuci sadržane i saveti za vođenje monetarne politike

(http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/deficit/countries/index_en.htm). Trenutno od 27 zemalja članica EU, procedura EDP-a nije propisana samo za dve zemlje: Švedsku i Estoniju.

4. Primeri fiskalnih pravila

Definisanje fiskalnih pravila na nacionalnom nivou može imati dvojaki karakter:

1. u slučaju zemalja koje konvergiraju ka EMU, fiskalna pravila na nacionalnom nivou pružaju dodatne smernice radi ispunjenja maastrichtskih kriterijuma

2. pojedine zemlje su razvile specifična fiskalna pravila kao rezultat unutrašnjeg konsenzusa o značaju održivosti javnih finansija.

Evropske zemlje u tranziciji su se već u prvim godinama tranzicije suočile sa maastrichtskim kriterijumima pa su i vođenje fiskalne politike prilagođevale konvergenciji ka EMU. Stoga je razumljivo što neka specifična fiskalna pravila nisu propisana u zemljama u tranziciji, osim na primer zabrane zaduživanja države kod centralne banke u Mađarskoj ili modifikacije datog pravila u Slovačkoj o ograničenju nivoa zaduživanja države kod centralne banke.⁹ U Estoniji je propisivanje fiskalnih pravila i vođenje restriktivne fiskalne politike doprinelo uspehu usvojenog monetarnog režima (valutni odbor) i pozitivno uticalo na makroekonomsku stabilnost. Postignuta su dva važna efekta: povećana je stopa privrednog rasta uz snižavanje stope inflacije.

Iako nije postala deo EMU, Velika Britanija je propisala strožija fiskalna pravila u odnosu na maastrichtske kriterijume:

- „zlatno“ pravilo budžetskog bilansa deficitarno finansiranje budžeta je dopušteno jedino za investicije (maastrichtski kriterijumi ne razdvajaju deficitarno finansiranje budžeta za tekuće i kapitalne javne rashode)
- neto javni dug će biti održavan na stabilnom nivou tokom poslovnog ciklusa, u okviru trenutnog nivoa od 40% bruto domaćeg proizvoda.

⁹ U određenom procentu prošlogodišnjih javnih prihoda

Dakle, kako je Velika Britanija imala niži nivo javnog duga od mastrihtskog kriterijuma, logičan sled je propisivanje održavanja nivoa javnog duga na tadašnjem nivou od 40% BDP-a.

Na Novom Zelandu¹⁰ je ispunjenje cilja vođenja odgovorne i održive fiskalne politike postavljeno u fleksibilnije okvire. Naime, osnovno opredeljenje je promenljivost fiskalnih pravila jer se vođenje fiskalne politike utvrđuje na početku mandata novog parlamentarnog saziva. Svakako da je pozitivna strana ovog koncepta demokratičnost i otvorenost za vremensko prilagođavanje, ali se sa druge strane otvara prostor za česte izmene fiskalnih pravila nakon izbornih ciklusa. U uslovima političke nestabilnosti, koja je već dugo imanentna za Srbiju, ovakvo rešenje bi samo stvorilo institucionalnu osnovu i posledično opravdanje za usvajanje novih fiskalnih pravila. Suštinski, često usvajanje novih pravila bi samo predstavljalo drugačiju formu promenjenih diskrecionih procena i ciljeva novoizabrane Vlade.

5. Uvođenje fiskalnih pravila u Srbiji

Proces uvođenja fiskalnih pravila u Srbiji je započet u okviru aranžmana sa Međunarodnim monetarnim fondom radi uspostavljanja fiskalne odgovornosti u narednom periodu. Nivo javnog duga je u periodu 2001-2008 kontinualno smanjivan sa nivoa 169,3% BDP-a u 2001. godini na nivo od 25,6% BDP-a na kraju 2008. godine. U 2009. su na povećanje učešća javnog duga u BDP-u negativno uticala dva faktora: smanjenje BDP-a i povećanje javnog duga. Do kraja 2009. učešće javnog duga u BDP-u je povećano na nivo od 31,3% BDP-a (www.mfin.gov.rs). Samim tim, održavanje javnog duga u narednom periodu će svakako predstavljati važan izazov u vođenju fiskalne politike, a uvođenje fiskalnih pravila stvara uslove za unapređenje upravljanja javnim dugom.

Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o budžetskom sistemu su definisana opšta i posebna fiskalna pravila.

Uvedena su dva opšta fiskalna pravila (član 27e Zakona o izmenama i dopunama Zakona o budžetskom sistemu):

¹⁰ U literaturi se Novi Zeland veoma često kao primer zemlje sa razvijenim fiskalnim pravilima

1. Ciljni godišnji fiskalni deficit iznosiće u srednjem roku 1% BDP-a srednjem roku i
2. Dug opšteg nivoa države, ne uključujući obaveze po osnovu restitucije, neće biti veći od 45% BDP-a.

Prvo fiskalno pravilo suštinski uvodi ograničenje povećanja tekućih javnih rashoda jer se posebnim fiskalnim pravilima kao ciljevi fiskalne politike navode: promena strukture javne potrošnje u pravcu smanjenja tekućih rashoda i povećanja javnih investicija. Posebnim pravilima o načinu povećanja plata u javnom sektoru i penzija do 2015. godine je upravo omogućeno sprovođenje navedenih ciljeva. Važno je istaći da će se posebna fiskalna pravila primenjivati i nakon 2015. godine sve dok se učešće penzija u BDP-u ne smanji na nivo od 10% BDP-a, a plata u javnom sektoru na nivo od 8% BDP-a.

Posebnim fiskalnim pravilom se reguliše da se prilikom izračunavanja deficita konsolidovane opšte države za 2011. godinu, rashodi i izdaci ne uključuju deo javnih investicija koji je veći od 4% BDP-a, a u periodu 2012-2015 deo javnih investicija koji je veći od 5% BDP-a. Sa druge strane, mogućnost povećanja deficita za finansiranje javnih investicija je ipak ograničena jer je propisano da deo javnih investicija iznad navedenih najviših nivoa ne sme da bude veći od 2% BDP-a. Imajući u vidu da je opštim pravilom propisano da je ciljni godišnji deficit u srednjem roku na nivou od 1% BDP-a i da je deficit radi finansiranja javnih investicija moguće povećati za još najviše 2% BDP-a, može se zaključiti da je zakonodavac upravo imao u vidu mastrihtske kriterijume jer je kroz ova dva pravila propisano da ukupni deficit ne sme da bude veći od 3% BDP-a.

Opisana pravila o deficitu konsolidovane opšte države će svakako doprineti sprečavanju povećanja javnog duga iznad propisanog nivoa u drugom opštem fiskalnom pravilu na nivou od 45% BDP-a. Rešenje prema kome je u slučaju da dug opšteg nivoa države bude veći od 45% BDP-a, bez duga po osnovu restitucije, Vlada obavezna da Narodnoj skupštini, zajedno sa budžetom za narednu godinu, podnese i program za smanjenje duga predstavlja važnu odrednicu kojom se dodatno obezbeđuje stabilizacija javnih finansija.

Zakonom je definisano i obrazovanje novog nezavisnog, savetodavnog tela Fiskalnog saveta. Fiskalni savet ima 3 člana koja na period od 6 godina bira Narodna skupština na predlog (član 92b Zakon o izmenama i dopunama Zakona o budžetskom sistemu):

- a) predsednika Republike koji predlaže predsednika Fiskalnog saveta
- b) ministra finansija koji predlaže jednog člana
- c) guvernera Narodne banke predlaže jednog člana

Narodna skupština bira članove Fiskalnog saveta čija je osnovna uloga da daje nezavisnu i kredibilnu ocenu mera ekonomske politike koje predlaže Vlada u cilju ostvarivanja kvantitativnih fiskalnih ciljeva. Tome doprinosi i činjenica da je mandat članova Saveta za dve godine duži od izbornog ciklusa, umanjujući njihovu zavisnost od političkih prilika. Takođe, Fiskalni savet procenjuje postojanje osnova za aktiviranje odredbi o izuzetnim okolnostima (predviđeno je da Vlada samo izuzetno i privremeno može da odstupa od fiskalnih pravila u slučajevima prirodnih katastrofa i eksternih šokova koji ugrožavaju zdravlje ljudi, nacionalne bezbednosti i pada privredne aktivnosti) i verovatnoću da će Vladin plan prilagođavanja omogućiti povratak na poštovanje fiskalnih pravila. Dakle, navedenim rešenjima Fiskalni savet dobija nadzornu ulogu nad predlozima Vlade. Može se smatrati da upravo opisane nadležnosti omogućavaju veću kontrolu nad vođenjem fiskalne politike i usaglašavanje mera izvršne vlasti sa stavovima nezavisnih stručnjaka. Međutim, značaj i uticaj Fiskalnog saveta na vođenje odgovorne fiskalne politike će svakako zavisiti od kredibiliteta koji tokom rada Fiskalnog saveta bude bio stvaran.

6. Zaključak

Zajedničko obeležje svih fiskalnih pravila je obezbeđivanje održivosti vođenja fiskalne politike i sprečavanje akumulacije javnog duga. Pridržavanjem pravila o nivou budžetskog deficita se omogućava i ispunjenje pravila o maksimalnom nivou javnog duga. Za privredu u tranziciji, poput Srbije, je veoma važno propisivanje i sprovođenje fiskalnih pravila kako bi se predupredili negativni efekti na razvoj privrede u narednom periodu.

7. Literatura

1. Botman D., Edison H., N' Diaye P., (2007), Strategies for Fiscal Consolidation in Japan, IMF Working Paper 07/37.
2. Botman D., Honjo K., (2006), Options for Fiscal Consolidation in the United Kingdom, IMF Working Paper 06/89.
3. Buiter W. (2003) , Ten commandments for a fiscal rule in the E(m)U, Oxford Review of economic policy, Vol. 19, No.1
4. Claeys P., (2006), Policy mix and debt sustainability: evidence from fiscal policy rules, Empirica, 33, str. 89-112.
5. European Commission, (2000), "Public finances in EMU-2000", Directorate General for Economic Affairs.
6. Jurković P. (2002), Javne financije, Masmedia, Zagreb
7. Kopits G. (2001), Fiscal Rules: Useful Policy Framework or unnecessary ornament, IMF Working Paper 01/145.
8. Kopits G. (2004), Rules- based fiscal policy in emerging markets, IMF, Palgrave Macmillan.
9. Kopits G., Symansky S. (1998), Fiscal policy rules, IMF Occasional Paper 162.
10. Musgrave R., (1997), Reconsidering the fiscal role of government, The American Economic Review, Vol. 87, No. 2.
11. Tanzi V. (2005), The economic role of the state in the 21st century, Cato journal, 25, 3.
12. Taylor, J.B. (1993), Discretion versus policy rules in practice, Carnegie- Rochester Conference Series on Public Policy 39, str. 195-214.
13. Taylor, J.B. (2000), Reassessing discretionary fiscal policy, The Journal of Economic Perspectives, 14; 3; str. 21-36.
14. Zakon o izmenama i dopunama Zakona o budžetskom sistemu, "Službeni glasnik RS, br. 73/10".
15. <http://ec.europa.eu>
16. www.mfin.sr.gov.rs

mr Mihajlo Babin
Miloš Erić

THE ROLE OF FISCAL RULES

Fiscal rules are an important instrument of restricting public debt accumulation and expanding. Research of characteristics and examples of fiscal rules, with special review of European monetary union rules, has created pre-conditions for analysis of adopted fiscal rules in Serbia.

Key words: *fiscal rules, budget deficit, public debt, Maastricht criteria.*